УДК 281.9.44
ББК 86.372.44
З 41

З 41 Історія, культура та освіта: християнський вимір (присвячується вшануванню пам'яті Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України, 1000-річчю упокоєння Князя Київського Володимира Великого, 220-річчю створення Подільської єпархії): зб. наук. пр. Хмельницького ін-ту МАУП. – Хмельницький : Вид-во ХІ МАУП, 2015. – Вип. 4. – 212 с.

У збірнику наукових праць вміщено статті VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції "Історія, культура та освіта: християнський вимір". Авторами статей розкрито такі питання: Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Володимир – вчитель, пастир, патріот; Святий Рівноапостольний Великий Князь Володимир – Хреститель Київської Русі; Хмельницька єпархія: історія та сучасність; першоджерела в дослідженні історії Поділля; просвітителі та сповідники Подільської землі; педагогіка духовності.

Редакційна колегія:

Головний редактор: Білий Л. Г., кандидат педагогічних наук, доцент, директор Хмельницького інституту МАУП.

Члени редакційної колегії:

Адамський В.Р., перший заступник Голови Хмельницької обласної ради; **Авсієвич А.В.,** доктор філософії в галузі права; **Байдич В.Г.,** кандидат історичних наук, директор Державного архіву Хмельницької області; **Брицький П.П.,** доктор історичних наук, професор; **Гуменюк А.Ф.,** кандидат економічних наук, доцент; **Гундерук Л.М.,** кандидат психологічних наук, доцент; **Дацюк О.А.,** кандидат богослов'я; **Ковальчук Т.В.,** кандидат історичних наук; **Коцюк В.Д.,** кандидат історичних наук; **Олійник В.В.,** кандидат педагогічних наук, доцент; **Олійник М.П.,** кандидат історичних наук, доцент; **Трембіцький А.М.,** кандидат історичних наук, старший науковий співробітник; **Парандій В.О.,** кандидат історичних наук (відповідальна за випуск).

Рецензенти:

Лозовий В.С., *доктор історичних наук, професор (м. Київ).*
Земський Ю.С., *доктор історичних наук, професор (м. Біла Церква).*

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Хмельницького інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 23 травня 2015 р.)

© Хмельницький інститут
Міжрегіональної Академії управління персоналом, 2015

Історія, культура та освіта: християнський вимір.
Збірник наукових праць Хмельницького інституту МАУП. – Випуск 4. –
Хмельницький, 2015. – 212 с.

Л. Г. Білий,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м. Хмельницький)

ДУХОВНИЙ ЗАПОВІТ БЛАЖЕННІШОГО ВЛОДИМИРА ЯК НАСТАНОВА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

5 липня 2014 року у віці 79 років відійшов до Бога Блаженніший Митрополит Володимир (в миру – Віктор Сабодан), уродженець с. Марківці Хмельницької області. З лютого 2014 року місцеблюстителем Київської митрополичої кафедри став Митрополит Чернівецький і Буковинський Онуфрій. 13 серпня, на 40-й день після смерті Блаженнішого Володимира, українські архієреї обрали його наступника з 74 кандидатів. Таємне голосування в закритому режимі проходило у Києво-Печерській Лаврі.

За волею Митрополита Володимира напередодні виборів Предстоятеля УПЦ було оголошено його Духовний заповіт. Його Блаженство працював над цим документом, відчуваючи наближення моменту зустрічі з Богом. [1]

Звертаючись до своєї пастви та архієреїв, митрополит Володимир нагадав про те, що ХХ століття стало для Української Православної Церкви епохою випробувань. Це і фізичне знищення духовенства, і Голодомор, і труднощі існування в атеїстичній державі, і поділ за часів незалежності.

“Розділення православ’я в Україні – трагедія для віруючого українського народу, один з головних викликів не тільки для нашої Церкви, але й для повноти вселенського православ’я”, – йдеться у заповіті. Митрополит Володимир визнає: надії на те, що автокефальний рух на Україні зійде нанівець, не виправдалися, а прагнення ввійти до складу Константинопольського патріархату нікуди не поділося.

“Ситуація, коли третина православних християн в нашій країні перебуває у розколі з Вселенським Православ’ям, є абсолютно ненормальною і вимагає негайного вирішення. Є ціла низка рішень Священного Синоду і Собору єпископів Української Православної Церкви, в яких висловлена позиція нашої Церкви щодо об’єднання. Однак, висуваючи канонічні вимоги до тих, хто відокремився, ми одночасно повинні засвідчити їм свою любов і бажання єдності”, – закликає Митрополит, який очолював Українську Православну Церкву протягом 22 років.

Також у документі містяться і міркування про політичну роль Предстоятеля, природу єпископської влади і про те, якою має бути людина, яка стане наступником Митрополита Володимира.

“З політичної точки зору Предстоятель Церкви має здійснювати своє

управління таким чином, щоб посилювати партію однодумців і обезсилювати опонентів. Але якщо Предстоятель стане на чолі тієї чи іншої "сторони" (або ідеологічної партії) всередині Церкви, то він перестане бути центром єднання і втратить моральне право на умиротворення внутрішнього церковного життя. Саме тому, маючи власні погляди на майбутнє Церкви, ми свідомо намагалися стояти осторонь від дискусійних пристрастей і, шануючи свободу та позицію кожного, залишатися батьком для всіх", – нагадує Блаженніший.

Митрополит Володимир у своєму повідомленні заявив про те, що будь-яка єпископська влада здійснюється Церквою і разом з Церквою. "Предстоятель Церкви – це товариш і слуга кожного. Звичайно ж, саме Предстоятель відповідальний за єдність і стан Церкви. Однак для того, щоб церковна єдність не будувалася на адміністративних засадах, потрібно, щоб Предстоятель поважав свободу інших і не порушував соборного устрою Церкви", - йдеться в документі.

"Обираючи між собою Предстоятеля, згадайте про виклики, які стоять перед нашою Церквою, і про те, що сучасний світ можна назвати надто прозорим, коли життя кожного з нас повністю відкрите для світу. І хоча у кожного з архієреїв, напевно, є свої особисті думки з цього приводу, ми закликаємо вас пам'ятати про ті вимоги, яким має відповідати кандидат на пост Предстоятеля. Виконуючи своє служіння в суспільстві, де більшість – це бідні, ієрарх не повинен любити багатство або хизуватися своєю високою посадою. Якщо в Церкві, так само як в мирському житті, влада буде належати багатим, вона нічим не буде відрізнятися від світу цього. Живучи у суспільстві, глибоко розділеному за політичними уподобаннями, кандидат у Предстоятелі має постійно уникати політики. Адже якщо на чолі Церкви стане людина, душа якої затьмарена політичними пристрастями, то замість того, щоб сіяти в народі насіння віри, такий горе-ієрарх буде сіяти пристрасті, якими сповнена його душа", – вчить Митрополит Володимир.

Володимир вважав, що Предстоятель УПЦ має зсередини знати і відчувати культуру і традиції народу, якому несе служіння, ця людина не може бути безвідповідальною або владною. Але головною вимогою є жива християнська віра і щире бажання бути з Богом.

Відзначаючи 75-річчя, Митрополит Володимир підсумував свій життєвий шлях словами: "У моєму житті не було більш цінніших речей, ніж Церква і Батьківщина. Їм я служив все життя і буду служити стільки, скільки дасть Господь". Тобто, можна стверджувати, що власна патріотична позиція Митрополита Володимира була сформована і лишилася незмінною протягом життя. [2]

Також у своєму духовному заповіті Блаженніший Володимир

торкнувся теми соціального служіння, яке несе Православна церква, і закликав продовжувати справи любові. Окрема частина документа присвячена аналізу відносин Церкви з державою і суспільством, а також порадам про роль Церкви в об'єднанні України, що розділена на два співтовариства, східне і західне.

"…Ситуація поліконфесійності, в якій опинилось українське суспільство, мало свої вади і переваги. З одного боку, це спокушало владу маніпулювати церквами, які тепер сприймалися нею саме в множині, задля просування власних інтересів. Утім, парадоксальним чином, поліконфесійність утримала і державу, і церковну спільноту від спокуси одержавлення Церкви, перетворення її на складову державної влади.

Церква у своїх відносинах з державою й надалі має, з одного боку, вітати бажання держави співпрацювати, особливо у соціальних сферах та освіті, а з іншого – цінувати й оберігати свою свободу, пам'ятаючи, що її дуже легко втратити і надто важко повернути. Пам'ятаймо, що надто тісний союз Церкви зі світом і "князями людськими" може призвести до того, що народ втратить до неї довіру, вбачатиме у Церкві лише зовнішнє, тобто сприйматиме її як державну установу, де організовується його релігійне життя й відправляються його релігійні потреби.

Натомість Церква повинна надавати більше уваги розвитку стосунків із суспільством: відчувати його прагнення і занепокоєння, належним чином реагуючи на них. Церква має виступати посередником між державою та суспільством. У конфліктах між державою і суспільством, які дісталися Україні у спадок від радянської доби, Церква має займати сторону суспільства, невід'ємну частку якого складають члени Церкви…

Українська Православна Церква має особливу місію об'єднання українського суспільства. Україна – держава, в політичному та культурному житті якої відчутне розділення на дві соціокультурні спільноти: східну й західну, Лівобережжя та Правобережжя. Східне українство не в останню чергу сформувалося внаслідок взаємодії української і російської культур. Західноукраїнська соціокультурна спільнота склалася переважно в результаті взаємодії з іншими європейськими культурами.

На жаль, багато політиків використовують культурні розбіжності між Сходом і Заходом нашої країни задля своїх власних цілей, тим самим розділяючи її. Але, з погляду Церкви, ці розбіжності є не слабкістю України, а її силою. Адже різноманіття завжди містить у собі величезний потенціал для розвитку. І Церква має сприяти реалізації творчого потенціалу українського різноманіття. Українська Православна Церква об'єднує Схід і Захід, Південь і Північ нашої країни. Вона становить приклад для об'єднання України, де

ніхто не вважає іншого менш вартим. Наш наступник має дбати про єдність Церкви та українського народу на засадах взаємоповаги та терпіння, що їх заповідував Господь".

Блаженніший Митрополит Володимир прощається словами Святого благовірного Князя Ярослава Мудрого, правління якого він називає "золотим століттям" Київської Русі: "Ось я і відходжу з цього світу, а ви, діти мої, живіть між собою в любові... Якщо будете жити в любові між собою, і Бог буде з вами, і відведе від вас ворогів ваших, і будете мирно жити. Та коли будете у ненависті жити, у сварках і міжусобицях, то й самі загинете, і землю батьків і дідів своїх погубите, яку здобули працею великою" [3].

Список використаних джерел та літератури:

1. Блаженнейший Митрополит Владимир: "Служить Богу и людям…" / Автор проекта диакон Александр Драбинко. / Сост.: игумения Серафима (Шевчик), диакон Александр Драбинко. – К.: Издание Киевской Митрополии, 2005. – С. 63.

2. "Благословіть запитати": відповіді на питання вірних Української Православної Церкви / Предстоятель Української Православної Церкви Блаженніший Митрополит Володимир. / Автор проекту та упорядник диякон Олександр Драбинко. – К.: Видання Київської Митрополії, 2005. – С. 225-233.

3. Духовний заповіт Блаженнішого Митрополита Володимира (Сабодана). Електронний ресурс. // http://bmv.church.ua/2014/09/29/duxovnij-zapovit-blazhennishogo-mitropolita-volodimira-sabodana/

Історія, культура та освіта: християнський вимір.
Збірник наукових праць Хмельницького інституту МАУП. – Випуск 4. –
Хмельницький, 2015. – 212 с.

ЗМІСТ

ЗВЕРНЕННЯ
ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШОГО АНТОНІЯ,
МИТРОПОЛИТА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО І
СТАРОКОСТЯНТИНІВСЬКОГО……. 3

Білий Л. Г.
ДУХОВНИЙ ЗАПОВІТ БЛАЖЕННІШОГО ВЛОДИМИРА
ЯК НАСТАНОВА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА…….. 9

Дацюк О. А.
НАУКОВО-БОГОСЛОВСЬКА СПАДЩИНА
МИТРОПОЛИТА ВОЛОДИМИРА (САБОДАНА)……. 13

Блажевич Ю. І.
МИТРОПОЛИТ ВОЛОДИМИР, СИН ПОДІЛЬСЬКОЇ ЗЕМЛІ –
НА СЛУЖБІ ВСЕВИШНЬОМУ, ЦЕРКВІ І ЛЮДЯМ…… 22

Балабуст Н. Ю., Блажевич Ю. І.
ДУХОВНИЙ ПОДВИГ КНЯЗЯ КИЇВСЬКОГО ВОЛОДИМИРА……. 29

Атаманюк А. В., Атаманюк М. В.
ВИМІРИ ГРОМАДСЬКОСТІ: КНЯЗЬ ФЕДІР ОСТРОЗЬКИЙ…….. 36

Білошицький С. В., Мітягіна С. С.
ПРОБЛЕМИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ…… 41

Варавкіна-Тарасова Н. П.
ДУХОВНА РЕАЛЬНІСТЬ МУЗИЧНОГО ТВОРУ.
ОРІЄНТИРИ АНАЛІЗУ…….. 47